

van een levensgewichtige stof, de harmonische werking van het organisme verstoort. De therapie zou dan, ipso facto, op overeenkomstige wijze dienen te geschieden, wil niet ten slotte uit een toestand van radeloosheid de arts in het gareel van het staatsambtenaarschap worden gedrongen, met weliswaar materieele bestaansmogelijkheid, doch met opoffering van al datgene, wat thans als voornaamste desiderata voor de juiste uitoefening van het officium nobile geldt.

Van werkman tot intellectueel — hiernaar kan met vrucht gestreefd worden! Omgekeerd, lijkt haast even bezwaarlijk als het terugstroomen van rivierwater naar de bron.

Barendrecht, December 1938.

E. J. BOK.

Met alle waardeering voor collega bok's beeldspraak, moet ik herhalen wat ik reeds geschreven heb: velen uit een lagen maatschappelijken stand worden tegenwoordig medicus; slagen dezulken niet zich te handhaven, dan is dat voor hen te betreuren, maar hun terugval is niet zoo groot, en de inmiddels genoten academische opleiding heeft hun dan vele beschavingselementen gebracht, welke zij behouden en waarmede zij hun voordeel kunnen doen.

V. R.

INLICHTINGEN DOOR DEN ARTS.

In het nummer van dit *Tijdschrift* van 9 Juli, bldz. 3479, beklagt dr. PINKHOF zich erover, dat het Departement van Defensie nog steeds blijft bij den eisch, dat een dienstplichtige, die om gezondheidsredenen niet in staat is in dienst te treden, een medisch attest vraagt van den arts, *die hem behandelt* (cursiveering dezerzijds). Hetzelfde zal dan ook wel gelden ten opzichte van een dienstplichtige, die wegens ongesteldheid verhinderd is van een toegestaan verlof terug te keeren.

Allereerst moge worden opgemerkt, dat een zoodanige verklaring niet wordt verlangd van *den behandelenden geneesheer*, doch zonder meer van een officier van gezondheid of anders van een *burgergeneeskundige*. Dat kan dus zoowel de behandelende als elke andere arts zijn. Meent dus de behandelende arts, dat hij de gewenschte verklaring niet kan afgeven of wil hij deze niet afgeven, dan zal de dienstplichtige — op wien de verplichting rust, aan te toonen, dat hij om wettige reden van verlof is achtergebleven — zich tot een anderen arts hebben te wenden. Hoe die andere arts de gegevens verkrijgt om de verklaring te kunnen geven (persoonlijk onderzoek, vragen om inlichtingen aan zijn collega, e. d.) kan buiten beschouwing blijven, evenzeer als het feit of de dienstplichtige wellicht voor die verklaring zou moeten betalen.

Een ongewenschte verandering in de verhouding tusschen behandelenden arts en patiënt behoeft dus niet te ontstaan.

Dat de verklaring gegevens zou moeten bevatten in strijd met het beroepsgeheim van den arts, of die de patiënt niet zou mogen vernemen, is een onjuiste meening. Het Departement van Defensie vraagt alleen een bewijsstuk, dat „de militair niet in staat was tijdig terug te keeren”. Zeker een sterk blijk van het groote vertrouwen, dat het Departement stelt in *alle* geneeskundigen. Dit moge ook uit het volgende blijken.

Natuurlijk beroept het Departement er zich wèl op, dat er zeer vele artsen zijn, die wel de gevraagde verklaringen geven omtrent hun eigen patiënten. Immers deze artsen honoreeren daardoor het onbepaalde vertrouwen, dat het Departement in hun ambt stelt. Het neemt aan, dat de geneeskundigen moreel zóó hoog staan, dat zij desnoods liever een patiënt verliezen dan er aan mede te werken, dat dienstplichtigen zich aan *wettelijke* verplichtingen onttrekken. En mocht het dan al eens voorkomen, dat een of andere arts het niet zoo nauw neemt met zijn geweten en dus „der Schlecht're Mann gewinnt”, dan is zulks nog geen voldoende motief voor het Departement om het vertrouwen in het hooge medische ambt te verliezen.

Bovenstaande beschouwingen worden gaarne ter overweging aan uwe lezers aangeboden.

Op de onmogelijkheid of ongewenstheid, om alle contrôles door officieren van gezondheid te doen uitoefenen, nader in te gaan, is het hier niet de plaats.

De chef van den Regeeringsdienst,
voor dezen, D. J. LAMBOOY.

De Chef van den Regeeringsdienst heeft ons standpunt toch niet geheel begrepen. Het zou voor ons geen bezwaar opleveren, als burgergeneesheeren, die den patiënt *niet* behandelen, het Departement inlichten. Maar dat de belanghebbende zou *kieszen* den deskundige, die *omtvrent* hem, maar *ten behoeve van* het Departement, een meening zou moeten uiten, is toch in strijd met wat bij voorbeeld het verzekeringswezen reeds lang als gedragsregel heeft aangenomen. Men stelle zich voor dat een verzekerde tegen brandschade zelf den taxateur zou aanwijzen en betalen! Het Departement wijze dus ter plaatse den arts aan, door wien het wenscht te worden ingelicht. Men bedenke ook, dat de meeste dienstplichtigen hun contrôlerenden arts niet zouden *kunnen* betalen, doch dat anderen zich zouden kunnen veroorloven, ettelijke artsen in den arm te nemen, totdat er *één* een verklaring naar *hun* zin zou geven. Deze veronderstelling behoeft niets te kort te doen aan het vertrouwen, waarmede het Departement ons vereert. *Dissentiant viri docti*. De dienstplichtige zou eenvoudig de voorkeur geven aan dien geleerde, wiens meening met de zijne overeenkomt.

De Chef van den Regeeringspersdienst spreekt alleen van „gegevens, die in strijd zouden kunnen zijn met het beroepsgeheim, of die de patiënt niet zou mogen vernemen”, doch niet van verklaringen — in het stukje van 3 Juli genoemd — die „nu eens niet strooken met hetgeen de patiënt in zijn belang acht”. Dat hij aan dat stukje zooveel aandacht heeft willen schenken, geeft mij hoop, dat hij ook dit punt even zal willen overdenken, en ook nog zal willen terugkomen op de attesten, die wél van den *behandelenden* arts worden verlangd.

H. PINKHOF.

ONDERSTEUNINGSFONDS DER MAATSCHAPPIJ TOT BEVORDERING DER GENEESKUNST.

Van de ruim 5000 leden der Nederl. Mij. tot bevordering der Geneeskunst zijn er 2000, die per jaar een contributie van f 10.— betalen aan het Ondersteuningsfonds.

Dit jaar is een propaganda begonnen ter stijving van de kas. Een gefrankeerde kaart is gezonden aan de andere 3000 leden, met het verzoek f 10 te storten, die men slechts behoeft te onderteekenen, wanneer het jawoord gegeven wordt.

Het resultaat is zeer bevredigend. Maar een vrij belangrijk aantal collegae willen zich zelfs de moeite niet getroosten, de kaart met ja of neen terug te sturen. Daarbij komt, dat die kaarten voorzien zijn van zegels, die, afgestempeld, eenige waarde bezitten voor den verkoop ten bate van de tuberculosebestrijding.

Doel van dit schrijven is dit werk nog eens aan te bevelen: het geschiedt ten bate van de behoeftige doktersweduwen en weezen.

Zevenaar, 12 December 1938.

J. G. A. HONIG.

DE BEHANDELING VAN MIGRAINE.

De Clinische les van prof. VAN DER SCHEER in dit *Tijdschrift* geeft mij aanleiding een daarin niet genoemden vorm van migraine mee te deelen, waarvan ik een zoo duidelijk voorbeeld zag, dat het bestaan hiervan lastig te ontkennen is; dien vorm namelijk waarbij de migraine in het climacterium het aequivalent van de menstruatie is. Het ziektegeval was het volgende:

Patiënte A., oud 50 jaar, sinds ongeveer 1 jaar in de menopause met geringe climacterische klachten, krijgt plotseling een zeer heftigen hoofdpijnaanval. De temperatuur stijgt in den loop van enkele uren tot 40.5°. De hoofdpijn heeft een kloppend karakter, is niet halfzijdig gelocaliseerd. Patiënte heeft een flikker-